

**MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARI TARBIYACHILARINI
KREATIV KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH.**

Ganiyeva Vazira Yusufovna – o'qituvchi, QDU

Abdumo'minova Irodaxon Muhammadqobul qizi - talaba, QDU

Turg'unova Muslima Doniyorjon qizi – talaba QDU

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilarning kreativ kompetentligini, qobiliyatini va ularni kasbiy - ijodiy rivojlanishi haqida qisqacha to'xtalib o'tilgan.

Kalit so'zlar: Tarbiyach, kreativlik, kompetentlik, kasbiy-ijodiy rivojlanish shaxs

Аннотация: В статье кратко рассматриваются творческие компетенции, способности и профессионально-творческое развитие педагогов дошкольного образования.

Annotation: This article briefly discusses the creative competence, abilities, and professional and creative development of preschool educators.

III-renesans davrida maktabgacha ta'lim sohasining rivojlanishi va taraqqiy topishida yuqori malakali maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyachilariga bo'lgan ehtiyoj va talab ortib bormoqda. Shuningdek, XXI asr axborotlar oqimi davrida ijtimoiy hayotimizning barcha jabhalariga, shu jumladan, ta'lim-tarbiya sohasiga ham ko'plab yangiliklar kirib kelmoqda.

Bugungi kunda dunyo miqyosida to'rtinchi sanoat tamaddunining dvigateli harakatga keltiruvchi kuchi kreativlikdir. Atrofga nazar tashlasak har tomonda inson ijodkorligining beqiyos va hayratlanarli namunalariga duch kelish mumkin: virtual reallik, to'rtburchak tarvuzlar, elektron xizmatlar, tuproqsiz hosil olish bularning barchasi inson tafakkuri mahsulidir. Odatiy bo'lib tuyulgan kitob, musiqa, samolyot va hattoki lampalar ham qachonlardir orzu va tasavvurda bo'lgan, keyinchalik aql-idrok samarasi natijasida yaratilgan. Shu boisdan, hozirgi zamon pedagogikasida "kompetentlik" tushunchasi bilan bir qatorda "kreativlik" tushunchasi ham tez-tez qo'llanilmoqda. Har bir maktabgacha ta'lim tarbiyachisining kompetentlilik

darajasi, uning bajargan ishi shu kasbiy faoliyatning yakuniy natijasiga qo'yiladigan talablarga qay darajada javob berishiga qarab belgilanadi.

Kompetentlikka yo'naltirilgan ta'lim amerikalik tilshunos N. Xomskiy (1965-yil, Massachutes universiteti) tomonidan taklif etilgan "kompetensiya" atamasining umumiy ma'nosida shakllandi. Yevropa Kengashi dasturi bo'yicha Bern shahrida bo'lib o'tgan simpoziumda (1996-yil) "kompetensiya" tushunchasi "o'quv", 14 Kreativlik so'zi (inglizcha "create" yaratuvchanlik, 15 "kompetentlik", "qobiliyat", "mahorat" singari tushunchalar qatoriga kiritilgan.

Kompetentlik - kasbiy tayyorgarlikning umuman yangi sifati bo'lib, uning o'ziga xos tomonlari shuki, kompetentli mutaxassisning bilimlari tezkor va harakatchan bo'lib, ular doimo yangilanib turadi. Muammoning mazmunini tushunishning o'zi yetarli bo'lmay, uni jihatdan maqbul usullar bilan yecha bilish kerak, shu bilan birga, kompetentlik maqbul yechimlarni tanlay bilish, qarorni asoslab bera olish, noto'g'ri yo'llarni chiqarib tashlash, ya'ni tanqidiy fikrlay olishni taqozo etadi.

Kreativlik - bu inson aqliy salohiyatining yuksak darajasi hisoblanib, obyektidagi aloqadorliklarni tahlil qilish va o'zgartirish asosida yangi mazmunni yaratadi".

Kreativlik - bu alohidalik emas, balki mahsuldor (produktiv) tafakkurga tegishli shaxsiy qobiliyat bilan taqozalangan umumiy qobiliyatdir .

Kreativlik - bu shaxsning egallagan tajribani idrok qilish va anglash qobiliyatidir.

Qobiliyat - individual-psixologik alohidalik bo'lib, subyektiv shartlar orqali muayyan faoliyatni muvaffaqiyatli amalga oshirishdir.

Maktabgacha ta'lim tashkilotari tarbiyachilarining ijodkorligi esa u tashkil etiladigan kasbiy faoliyatni tashkil etishga ijodiy (kreativ) yondashuvda aks etadi. So'nggi yillarda ushbu holat **"pedagogik kreativlik"** tushunchasi bilan ifodalanmoqda.

Kreativ kompetentlik esa - pedagogik faoliyatga tanqidiy, ijodiy yondashish, o'zining ijodkorlik malakalariga egaligini namoyish eta olish qobiliyatidir.

Respublikamiz olimlari tomonidan kreativ o'qitishning falsafiy, kasbiy va kreativ kompetentlikning psixologik va pedagogik nuqtai nazardan ko'p qirrali xususiyatlari tavsifi bo'yicha bir qancha izlmiy izlanishlar olib borilgan. Jumladan, pedagog

olimlar O.Musurmonova, N.Egamberdiyeva, Sh.Sharipov, Sh.Shodmonova, N.Muslimov, M.Usmonboyeva, D.Sharipova, A.Aripjanova, G.Ibragimova, G.Qodirova va boshqa ko'plab olimlar tomonidan o'rganilib, ilmiy-metodik asoslari ishlab chiqilgan.

Amerikalik olim D.Veksler "Kreativlik fikrning shunday turiki, u shaxsga bir muammo yoki masala yuzasidan birdaniga bir nechta yechimlar paydo bo'lishini taqozo etadi va shablonli, zerikarli fikrlashdan farq qilib, narsa va hodisalar mohiyatidagi o'zga xoslik, noyoblik sifatlarini anglashga yordam beradi" - deb ta'rif beradi.

E.P.Torrens fikricha, "kreativlik" tushunchasi negizida quyidagilar yoritiladi:

- muammoni yoki ilmiy farazlarni ilgari surish;
- farazni tekshirish va o'zgartirish;
- qaror natijalarini shakllantirish asosida muammoni aniqlash;
- muammo yechimini topishda bilim va amaliy harakatlarning o'zaro qarama-qarshiligiga nisbatan ta'sirchanlik.

Kreativ fikrlash har bir ijtimoiy sohada yaqqol aks etishi mumkin.

Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilarining kreativ faoliyatining asosiy tarkibiy qismlarini bilish mayllari, ehtiyojlari, faolligi, mustaqillik, tashabbuskorlik, nostandart tafakkur, improvizasiya kabilar tashkil etib, ular bevosita shaxsning yo'nalganligi va kreativ qobiliyatlari bilan uyg'unlashadi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyachilari bolalar bilan ijodiy o'zaro munosabatlarga tayyor bo'lishi kerak, lekin uning ijodiy salohiyati, qobiliyatlari, to'plangan bilim, ko'nikma, tajriba va ijodiy pozitsiyalarda o'zini o'zi anglashga asoslangan bo'lishi kerak. Tarbiyachining ijodiy salohiyatini shakllantirish jarayoni kompetentlik, samaradorlik, o'z-o'zini takomillashtirish tamoyillari bilan shartlanadi va murabbiy lavozimida rivojlanadi.

Tarbiyachilarining murabbiy sifatida kreativ kompetentligi o'zini takomillashtirishga bo'lgan intilishda, bolani shakllantirishda qo'llab-quvvatlashga va unga namuna bo'lishga tayyorlikda, bolalarda ijodiy qobiliyatlarni yuzaga

chiqarishda, ta'lim va tarbiya jarayonida noana'naviy metod va texnologiyalardan foydalangan holda samaradorlikka erishishda, hamkorlikni rivojlantirishda namoyon bo'ladi.

O'yin texnikasi sifatida tarbiyachining kreativligi o'yin faoliyatini rivojlantirishda, o'yin zaxirasini oshirishga intilishda, o'yin faoliyatida, bolalar uchun o'yin maydonini yaratish qobiliyatida amalga oshiriladi. Tarbiyachining rejissyor sifatidagi kreativ qobiliyati ertakdramatizatsiya yoki bayram yaratish uchun ertak terapiyasi usullaridan foydalana bilishda amalga oshiriladi. Har qanday tarbiyachi o'zida kreativlik sifatlarini namoyon etishi kerak.

Tarbiyachilarning kreativlik sifatleri quyidagilar orqali namoyon bo'ladi:

- shaxsiy-ijodiy yo'nalganlik;
- tavakkalchilikka moyillik;
- fantaziya va ijodiy tasavvurning yuqoriligi;
- mustaqillik;
- murakkab kasbiy vazifalarni hal etishdagi nostandart tafakkur tarzi;
- intellekt darajasi (IQ);
- eruditsiya, intuitsiya;
- refleksiya;
- tafakkur tezligi, fikrlash ravonligi;
- moslashuvchanlik;
- o'ziga xos (orginal) fikrlar, g'oyalarni ilgari sura olish bilan asoslanadi.

Tarbiyachilarining kreativ fikrlash ko'nikmalari ulardagi kreativlik qobiliyatlarini rivojlantirishda harakatga keltiruvchi kuch sanaladi. Aynan mazkur ko'nikmalar ijodiy faollik, nazariy bilimlarni amaliy faoliyat uchun yo'naltira olish, nostandart tafakkur tarzini shakllantira olish, muammolarga nisbatan sezgirlik, intellektual qobiliyatlar, hissiy jihatdan erkin va ijobiy fikrlar, konstruktivlik, innovasiyalar transformasiyasi bilan bog'liq divergent tafakkur tarzining shakllanishiga xizmat qiladi.

Tarbuyachilar kreativlik rag'batlantirilsa va samimiy muhit yaratilsagina, kreativ fikrlashni odatga aylantira oladilar.

Kreativlikni odatga aylantirish, bo'lajak tarbiyachilarni muvafaqqiyat va o'z-o'ziga bo'lgan hurmatni oshirish faqatgina kreativ fikrlashni muvofiq ravishda qo'llash orqali va sog'lom muhitdagina erishish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Yusufovna, Ganiyeva Vazira. "Methodology for Conducting Communication Music Lessons in Preschool Educational Institutions." INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH ISSN: 2277-3630 Impact factor: 8.036 11.11 (2022): 471-474.
2. Yusufovna, Ganieva Vazira, and Juraeva Sayyora. "BOLADA BILISH KOBILIYATINI RIVOJLANTIRISHDA IJODKORLIKNI SHAKLLANTIRISH PROFESSIONAL PEDAGOGIK TAYYORGARLIKNING KOMPONENTI SIFATIDA." Ta'lim fidoyilari 19 (2022): 472-480.
3. Ганиева.В. Ю. "СОВРЕМЕННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ И МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ ДЕТЕЙ." Экономика и социум 3-2 (106) (2023): 521-525.
4. Yusufovna, Ganieva Vazira. "METHODS OF DEVELOPING CHILDREN'S PHYSICAL ACTIVITY (ON THE EXAMPLE OF PRESCHOOL EDUCATION)." INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH ISSN: 2277-3630 Impact factor: 8.036 11.07 (2022): 11-15.
5. Ганиева.В. Ю. "Мактабгача таълим ташкилотларида таълим-тарбия жараёнини назорат қилиш техникаси." Муаллиф: Файзиева Мабудахон Мухаммаджоновна-Гулистон давлат университети Мактабгача таълим кафедраси ўқитувчиси (2022).
6. Yusufovna, Ganieva Vazira. "Rivojlantiruvchi erkin faoliyat markazlarini tashkil etish va uning ahamiyati." O 'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIIY VA O

7. Yusufovna, Ganieva Vazira. "THE IMPORTANCE OF THE ENVIRONMENT THAT DEVELOPS CHILDREN IN THE PREPARATION FOR SCHOOL EDUCATION IN THE ORGANIZATION OF PRESCHOOL EDUCATION." INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH ISSN: 2277-3630 Impact factor: 8.036 12.04 (2023): 58-61.

8. Yusufovna, Ganieva Vazira. "PEDAGOGICAL SIGNIFICANCE OF THE ORGANIZATION OF 5 DEVELOPMENTAL CENTERS IN PRESCHOOL EDUCATIONAL ORGANIZATIONS." INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH ISSN: 2277-3630 Impact factor: 8.036 12.04 (2023): 62-64.

9. Ганиева.В. Ю "ИГРА КАК СРЕДСТВО ЭСТЕТИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА." Современные тенденции развития дошкольного и начального образования. 2022.